EUROOPA
KOMISJON

Strasbourg, 26.11.2024
COM(2024) 720 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

millega kiidetakse heaks Läti riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

millega kiidetakse heaks Läti riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 121,

võttes arvesse määrust (EL) 2024/1263, eriti selle artiklit 17,

võttes arvesse komisjoni soovitust

ning arvestades järgmist:

ÜLDISED MÄRKUSED

30. aprillil 2024 jõustus ELi reformitud majandusjuhtimise raamistik. ELi reformitud majandusjuhtimise raamistiku põhielemendid on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta,[1] muudetud määrus (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kohta[2] ja muudetud nõukogu direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku kohta[3]. Raamistiku eesmärk on tagada reformide ja investeeringute abil valitsemissektori võla jätkusuutlikkus ning kestlik ja kaasav majanduskasv. Sellega edendatakse riikide isevastutust ja keskendutakse keskpikale perspektiivile ning tagatakse nõuete tõhus ja sidus täitmine.

Uue majandusjuhtimise raamistiku keskne element on riiklikud keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavad, mille liikmesriigid esitavad nõukogule ja komisjonile. Kaval peab olema kaks eesmärki: i) tagada, et kohandamisperioodi lõpuks on valitsemissektori võlg usutavalt langustrendis või püsib mõistlikul tasemel ning et valitsemissektori eelarvepuudujääk tuuakse keskpikas perspektiivis allapoole kontrollväärtust 3 % SKPst ja hoitakse allpool seda taset, ning ii) tagada, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse ELi ühiseid prioriteete. Selleks tuleb kavas esitada keskpika perioodi kohustus seoses netokulude[4] kavaga, millega sisuliselt kehtestatakse eelarvepiirang kava kehtivusajaks, mis on (sõltuvalt liikmesriigi tavapärasest seadusandlikust tsüklist) neli või viis aastat. Lisaks tuleb kavas selgitada, kuidas

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97 (ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1264, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1467/97 ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamise kiirendamise ja selgitamise kohta (ELT L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

[3] Nõukogu 29. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1265, millega muudetakse direktiivi 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[4] Netokulu, nagu on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artiklis 2, nimelt valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud, ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed, iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga, iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks, v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

liikmesriik tagab, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes (sealhulgas asjakohasel juhul makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusega seotud soovitustes) kindlaks tehtud peamisi probleeme, ja kuidas liikmesriik järgib liidu ühiseid prioriteete. Eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat, mida võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik kohustub ellu viima asjakohased reformid ja investeeringud, mis vastavad määruses (EL) 2024/1263 sätestatud kriteeriumidele.

Pärast kava esitamist hindab komisjon, kas kava vastab määruse (EL) 2024/1263 nõuetele.

Komisjoni soovituse alusel võtab nõukogu vastu soovituse, milles sätestatakse asjaomase liikmesriigi netokulude kava ja asjakohasel juhul kiidetakse heaks eelarve kohandamisperioodi pikendamise aluseks olevad reformi- ja investeerimiskohustused.

MÄRKUSED LÄTI RIIKLIKU KESKPIKA PERIOODI EELARVE- JA STRUKTUURIKAVA KOHTA

15. oktoobril 2024 esitas Läti nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava. Kava esitati pärast määruse (EL) 2024/1263 artiklis 36 sätestatud tähtaja pikendamist, milles lepiti komisjoniga kokku, võttes arvesse Läti esitatud põhjendusi.

Kava esitamisele eelnenud protsess

Enne kava esitamist palus Läti tehnilist teavet,[5] mille komisjon esitas 21. juunil 2024 ja mis avaldati 15. oktoobril 2024[6]. Tehniline teave näitab struktuurse esmase eelarvepositsiooni taset 2028. aastal, mis on vajalik tagamaks, et valitsemissektori eelarvepuudujääk püsib keskpikas perspektiivis alla 3 % SKPst, ja et valitsemissektori võlg jääb keskpikas perspektiivis alla 60 % SKPst, isegi kui pärast nelja-aastast kohandamisperioodi ei võeta täiendavaid eelarvemeetmeid. Keskpikk periood on määratletud kui kümneaastane periood pärast kohandamisperioodi lõppu. Tehniline teave koostati ja edastati liikmesriikidele kahe stsenaariumi alusel: stsenaarium, mis hõlmab kooskõla eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega[7] vastavalt määruse (EL) 2024/1263 artikli 9 lõikele 3, ja stsenaarium, mille puhul seda kaitsemeedet ei ole. Lätit käsitlevas tehnilises teabes nähakse ette, et kehtivate eelarve-eeskirjade järgimiseks nelja-aastase kohandamisperioodi jooksul, ja komisjoni eelduste põhjal, peaks struktuurne esmane eelarvepositsioon kohandamisperioodi (2028) lõpus olema vähemalt –1,3 % SKPst (stsenaarium ilma eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmeta), nagu on esitatud järgmises tabelis. Teavitamiseks: võttes arvesse ka eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeedet, peaks struktuurne esmane eelarvepositsioon olema

---

5 Liikmesriikidele ning majandus- ja rahanduskomiteele edastatud eelnevad suunised sisaldavad tehnilist teavet i) ilma kohandamisperioodi pikendamiseta ja koos sellega (hõlmavad vastavalt 4 ja 7 aastat) ning ii) koos eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega ja ilma selleta. See hõlmab ka peamisi algtingimusi ja aluseks olevaid eeldusi, mida kasutatakse komisjoni keskpika perioodi valitsemissektori võla prognoosimise raamistikus. Võrdlustrajektoor arvutati komisjoni *2023. aasta võla jätkusuutlikkuse analüüsis* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_et) kirjeldatud metoodika kohaselt. See põhineb komisjoni 2024. aasta kevadprognoosil ja keskpika perioodi pikendamisel kuni 2033. aastani, kusjuures pikaajaline SKP kasv ja vananemisega seotud kulud on kooskõlas komisjoni ja nõukogu *2024. aasta ühisaruandega rahvastiku vananemise kohta* (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_et).

6 https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#latvia.

7 Määruse (EL) 2024/1263 artiklis 8 kehtestatud eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmes on sätestatud, et struktuurse esmase eelarvepositsiooni aastane paranemine on 0,4 protsendipunkti SKPst (või 0,25 protsendipunkti SKPst kohandamisperioodi pikendamise korral), kuni struktuurne eelarvepuudujääk on väiksem kui 1,5 % SKPst.

kohandamisperioodi (2028) lõpus vähemalt –0,1 % SKPst. Lätilt, kellel on õigus saada tehnilist teavet, eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeedet siiski ei nõuta.

Tabel 1. Komisjoni poolt Lätile esitatud tehniline teave

Kohandamisperioodi viimane aasta	2028
Struktuurse esmase eelarvepositsiooni miinimumväärtus (% SKPst), stsenaarium ilma eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmeta	–1,3
Üksnes teavitamiseks: Struktuurse esmase eelarvepositsiooni miinimumväärtus (% SKPst), stsenaarium koos eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmega	–0,1

Allikas: komisjoni arvutused.

Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 12 pidasid Läti ja komisjon 2024. aasta septembris tehnilist dialoogi. Dialoogi keskseks teemaks oli Läti kavandatud netokulude kava ja selle aluseks olevad eeldused (eelkõige potentsiaalne väljund ja intressimäärad), samuti selliste reformide ja investeeringute kavandatud elluviimine, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete õiglase rohe- ja digipöörde, sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime, energiajulgeoleku ja kaitsevõime ülesehitamise vallas.

Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 11 lõikega 3 ja artikli 36 lõike 1 punktiga c teatas Läti 2024. aasta septembris Läti kavas esitatud teabe kohaselt, et on alustanud konsultatsioone sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmadega, sealhulgas tööandjate organisatsioonide liidu, vabade ametiühingute keskliidu ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste liiduga. Läti kavas esitatud teabe kohaselt keskenduti kohtumisel sellele, kuidas Läti kavatseb järgida riigipõhiseid soovitusi ja ELi ühiseid prioriteete, pöörates erilist tähelepanu maksupoliitikale, haridusele ja tervishoiule.

2024. aasta juunis kinnitas eelarvedistsipliini nõukogu (Läti sõltumatu eelarveasutus) keskpika perioodi eelarveraamistiku 2024–2028 aluseks oleva makromajandusliku prognoosi, tunnistades, et rahandusministeeriumi esitatud makromajanduslik prognoos on üldiselt konservatiivne ja kajastab tegelikku majandusarengut. Oktoobris esitas eelarvedistsipliini nõukogu arvamuse keskpika perioodi eelarveraamistiku kohta aastateks 2025–2028, 2025. aasta eelarve kohta ning keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava kohta. Selles jõuti järeldusele, et kuigi 2024. aasta eelarveprognoosides ja 2025. aasta eelarve koostamisel kasutati ajakohastatud riiklikke eelarveandmeid, ei muudetud käesoleva aasta juunis kinnitatud makromajanduslikku prognoosi ning seetõttu ei võetud selles arvesse võrdlusaluse läbivaatamise tulemusi ega viimaseid majandussuundumusi. Samal ajal tunnistas eelarvedistsipliini nõukogu, et keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava eelarvetrajektoor vastab määruses (EL) 2024/1263 sätestatud tingimustele (komisjoni tehniline teave).

Muud seotud protsessid

15. oktoobril esitas Läti oma 2025. aasta eelarvekava. Komisjon võttis eelarvekava kohta vastu arvamuse [26. novembril 2024][8].

21. oktoobril 2024 esitas nõukogu Euroopa poolaasta raames Lätile riigipõhised soovitused[9].

KAVA KOKKUVÕTE JA KOMISJONI HINNANG KAVALE

[8] Komisjoni arvamus Läti eelarvekava kohta, 26.11.2024, C(2024) 9060 final.

[9] Nõukogu soovitus, mis käsitleb Läti majandus-, eelarve-, tööhõive- ja struktuuripoliitikat, seni avaldamata.

Kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 16 hindas komisjon kava järgmiselt.

Taust: makromajanduslik ja eelarveolukord ning väljavaated

Läti majandustegevus kasvas 2023. aastal 1,7 % tänu investeeringutele ja avaliku sektori kulutustele. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks majandus 2024. aastal seisma paigal, mis on tingitud nõrgast eratarbimisest ja investeeringutest ning hoolimata valitsemissektori suurest tarbimisest. Reaalne SKP peaks kasvama 2025. aastal 1 % ja 2026. aastal 2,1 %, kuna eratarbimine ja investeeringud peaksid taastuma. 2026. aastal peaks ka eksport hoogustuma. Prognoosiperioodil (st 2024.–2026. aastal) peaks potentsiaalne SKP kasv Lätis pärast langust 2024. aastal suurenema, jõudes 2026. aastal 1,5 %-le. Töötuse määr oli 2023. aastal 6,6 % ning komisjoni prognoosi kohaselt on see 2024. aastal 6,7 %, 2025. aastal 6,7 % ja 2026. aastal 6,5 %. Inflatsioon (SKP deflaator) peaks prognooside kohaselt langema 9,1 %-lt 2023. aastal 1,2 %-le 2024. aastal ning olema 2025. aastal 2,2 % ja 2026. aastal 2,2 % tasemel.

Mis puudutab eelarvesuundumusi, siis Läti valitsemissektori eelarve puudujääk oli 2023. aastal 2,4 % SKPst. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks see jõudma 2,8 %ni SKPst 2024. aastal ja 3,2 %ni 2025. aastal, ning eeldusel, et poliitikat ei muudeta, jääma 3,2 % tasemele ka 2026. aastal. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosis võetakse arvesse Läti 2025. aasta eelarvekava, mille valitsus esitas riigi parlamendile oktoobris. Valitsemissektori võlg oli 2023. aasta lõpus 45,0 % SKPst. Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpuks tõusma 48,1 %-le. Prognooside kohaselt tõuseb see 2025. aasta lõpuks veelgi 50,3 %-le SKPst ja 2026. aasta lõpuks 51,6 %-le SKPst. Komisjoni eelarveprognoosis ei võeta keskpika perioodi kavades esitatud poliitilisi kohustusi arvesse enne, kui neid toetavad usaldusväärselt teatavaks tehtud ja piisavalt täpsustatud konkreetsed poliitikameetmed.

Kavas esitatud netokulude kava ja makromajanduslikud eeldused

Läti riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja sellega on ette nähtud eelarve kohandamine nelja aasta jooksul.

Kava sisaldab kogu määruse (EL) 2024/1263 artiklis 13 nõutud teavet. Erinevalt 21. juunil 2024 *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud suunistest liikmesriikidele keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavade ning iga-aastaste eduaruannete teabeesitusnõuete kohta ei sisalda kava tabeleid 7c ja 7d. Need tabelid ei ole aga Läti kava hindamiseks hädavajalikud.

Kavaga on Läti võtnud kohustuse järgida tabelis 2 esitatud netokulude kava, mis vastab aastatel 2025–2028 netokulude keskmisele kasvule 4,1 %. Tehniline teave (eeldades lineaarset kohandamist) on kooskõlas netokulude keskmise kasvuga 3,7 % kohandamisperioodil (2025–2028). Eelarvekavas ette nähtud netokulude kava kohaselt peaks kohandamisperioodi lõpuks (2028) saavutatama struktuurne esmane eelarvepositsioon –1,3 % SKPst. See on võrdne struktuurse esmase eelarvepositsiooni miinimumtasemega –1,3 % SKPst 2028. aastal, mille komisjon esitas tehnilises teabes 21. juunil 2024[10]. Kavas eeldatakse, et potentsiaalse SKP kasv väheneb 2,2 %-lt 2024. aastal 2,1 %-le 2025. aastal ning seejärel väheneb 2028. aastal 0,9 %-le. Lisaks eeldatakse kavas, et SKP deflaator püsib kohandamisperioodil (2025–2028) stabiilsena 2,5 % juures.

Tabel 2. Netokulude kava ja peamised eeldused Läti kavas

[10] Ilma eelarvepuudujäägi turvavaru kaitsemeetmeta stsenaariumis.

	2024	2025	2026	2027	2028	Kava kehtivusaja (2025–2028) keskmine
Netokulude kasv (aastane, %)	9,1	5,9	3,6	3,4	3,3	4,1
Netokulude kasv (kumulatiivne, alates baasaastast 2023, %)	9,1	15,5	19,7	23,8	27,9	ei ole kohaldatav
Potentsiaalse SKP kasv (%)	2,2	2,1	1,2	0,9	0,9	1,3
Inflatsioon (SKP deflaator) (%)	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Allikas: Läti keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ning komisjoni arvutused

Kava netokulukohustuste mõju valitsemissektori võlale

Kui kavas ette nähtud netokulude kava ja selle aluseks olevad eeldused realiseeruvad, suureneb valitsemissektori võlg kava kohaselt järk-järgult 45,8 %-lt SKPst 2024. aastal 50,8 %-le SKPst kohandamisperioodi lõpuks (2028), nagu on näidatud järgmises tabelis. Kava kohaselt peaks võla suhe pärast kohandamisperioodi keskpikas perspektiivis (st kuni 2038. aastani) järk-järgult kasvama, jõudes 2038. aastaks 59,9 %ni.

Tabel 3. Valitsemissektori võla ja eelarvepositsiooni areng Läti kavas

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2038
Valitsemissektori võlg (% SKPst)	43,6	45,8	47,5	48,5	49,7	50,8	59,9
Valitsemissektori eelarvepositsioon (% SKPst)	–2,2	–2,6	–2,9	–2,9	–2,9	–2,9	–2,9

Allikas: Läti keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava

Seega jääks valitsemissektori võlg kava kohaselt keskpikas perspektiivis allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 60 % SKPst. Seepärast on kavas esitatud netokulude kava poliitiliste kohustuste ja makromajanduslike eelduste alusel kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 16 lõikes 2 sätestatud võlanõudega.

Kava netokulukohustuste mõju valitsemissektori eelarvepositsioonile

Kava netokulude kava ja eelduste kohaselt jääks valitsemissektori eelarvepuudujääk kohandamisperioodi igal aastal 2,9 %-le SKPst. Seega ei ületaks valitsemissektori eelarvepositsioon kava kohaselt kohandamisperioodi lõpus (2028) kontrollväärtust 3 % SKPst. Lisaks ei ületa valitsemissektori eelarvepuudujääk kümne aasta jooksul pärast kohandamisperioodi (st kuni 2038. aastani) 3 % SKPst, vaid jääks veidi alla eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse. Seega, tuginedes kava poliitilistele kohustustele ja makromajanduslikele eeldustele, on kavas esitatud netokulude kava kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikli 16 lõikes 2 sätestatud puudujääginõudega.

Kava makromajanduslikud eeldused

Kava põhineb eeldustel, mis erinevad komisjoni poolt 21. juunil 2024 Lätile edastatud eeldustest. Eelkõige kasutatakse kavas erinevaid eeldusi kuue muutuja (struktuurne esmane eelarvepositsioon, potentsiaalne SKP kasv, SKP tegelik kasv, võla nominaalne kaudne intressimäär, võlakoormuse muutuse ja eelarvepositsiooni vaheline erinevus ning SKP deflaatori kasv) lähtepunkti puhul. Neid erinevusi tuleb hoolikalt hinnata, eriti seetõttu, et kavas esitatud keskmine netokulude kasv on suurem, kui viidatakse tehnilises teabes.

Allpool on loetletud erinevused, millel on kõige suurem mõju netokulude keskmisele kasvule, ja eraldi hinnatud iga erinevust.

> Kavas eeldatakse, et esialgne struktuurne esmane eelarvepositsioon on 2024. aastal –0,8 % SKPst, mis on 0,6 protsendipunkti parem kui 21. juuni 2024. aasta tehnilises teabes eeldatud struktuurne esmane eelarvepositsioon –1,4 % SKPst ja 0,7 protsendipunkti suurem võrreldes Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosiga. Selle tulemusena on keskmine netokulude kasv kohandamisperioodil suurem, kui see oleks komisjoni eelduste alusel.

2024. aasta parem eelarvepositsioon kajastab kavas eeldatud:

> väiksemat valitsemissektori nominaalset eelarvepuudujääki. Kava eeldused ajakohastatud eelarvekulude ja suuremate maksuväliste tulude kohta on kooskõlas Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosiga, kusjuures 2024. aasta maksutulude eeldused näivad optimistlikud.
>
> majanduse halvemat tsüklilist positsiooni. Kavas esitatud eeldus, et potentsiaalne SKP kasv 2024. aastal on suurem, ei ole kooskõlas ühise võla jätkusuutlikkuse analüüsi raamistikuga, samas kui tegeliku SKP kasvu allapoole korrigeerimine 2024. aastal ning reaalse ja potentsiaalse SKP kasvu prognoosid alates 2025. aastast on kooskõlas.
>
> suuremaid intressimakseid. Kava eeldused kõrgema nominaalse kaudse intressimäära kohta põhinevad riiklike ametiasutuste uuemal hinnangul ja on kooskõlas Euroopa Komisjoni 2024. aasta sügisprognoosiga.

Üldiselt on kavas esitatud nõuetekohaselt põhjendamata eeldused lähtepunkti paranemise kohta 2024. aastal tasakaalustatud eeldustega, mis on kooskõlas alates 2025. aastast kasutatava ühise võla jätkusuutlikkuse analüüsi raamistikuga. Ülejäänud erinevused ei avalda märkimisväärset mõju keskmisele netokulude kasvule võrreldes komisjoni eeldustega. See tähendab, et erinevus kavas esitatud netokulude kava ja tehnilise teabe vahel on seletatav erinevustega eeldustes, mida üldiselt võib aktsepteerida. Selle hinnangu põhjal vastab kava määruse (EL) 2024/1263 artikli 13 punktis b sätestatud nõudele. Komisjon võtab eespool esitatud hinnangut kava eeldustele arvesse tulevastel netokulude kava järgimise hindamistel.

Kava eelarvestrateegia

Kava orienteeriva eelarvestrateegia kohaselt täidetakse netokuludega seotud kohustused nii kulu- kui ka kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete kaudu. Tulude poolel hõlmavad kaalutlusõigusel põhinevad meetmed tööjõu maksustamise läbivaatamist alates 2025. aastast, eelkõige üksikisiku tulumaksumäärade ülespoole korrigeerimist ning mittemaksustatava tulu suurendamist ja horisontaalset kohaldamist. Kuna kõnealustel tulumeetmetel on negatiivne mõju eelarvele, on valitsus teinud ettepaneku: kehtestada alates 2025. aastast pankade ootamatu kasumi maks; paigutada teenitud tulult kogutud pensionimaksete üks protsendipunkt kogumispensionilt ümber riiklikule pensionile; samuti võtta muid kompensatsioonimeetmeid, sealhulgas korrigeerida ülespoole eri tooterühmade aktsiisimäärasid ning tõsta era- ja

ametiautode maksumäärasid. Kulude poolel on kulusid suurendavad kaalutlusõigusel põhinevad meetmed suunatud peamiselt sise- ja välisjulgeoleku tugevdamisele, sealhulgas sisejulgeolekuteenistuste suutlikkuse suurendamisele (sealhulgas töötasude suurendamine), küberturvalisusele, laskemoona ja individuaalse varustuse ostmisele, samuti Ukraina sõjalisele toetamisele ja Ukraina tsiviilisikute toetamisele Lätis. Kulusid vähendavad meetmed hõlmavad avaliku sektori töötasude kasvu piiramist, valdkondlike ministeeriumide kaupadele ja teenustele tehtavate kulutuste vähendamist, palkade ja investeeringutega seotud munitsipaalkulude läbivaatamist ning valitsemissektori ettevõtete kulude läbivaatamist. Võetavate poliitikameetmete üksikasjad tuleb kinnitada või kohandada ja kvantifitseerida aastaeelarves. Kavas esitatud soovitusliku eelarvestrateegia rakendamisega seoses on endiselt mõningaid riske. Need tulenevad teatavate kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete oodatust väiksemast mõjust eelarvele ning kaitsekulutuste vajaduste kasvust, mis kõik võivad tingida vajaduse täiendavate kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmete või kulude piiramise järele. 2025. aasta eelarvekavas on kindlaks määratud poliitikameetmed, mille abil täidetakse netokulukohustus[11].

Kavas esitatud reformi- ja investeerimiskavatsused, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete

Kavas kirjeldatakse poliitilisi kavatsusi, mis on seotud reformide ja investeeringutega, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete. Kava sisaldab rohkem kui 130 reformi ja investeeringut, mis on suunatud ELi ühistele prioriteetidele, millest üle 40 toetatakse rahaliselt taaste- ja vastupidavusrahastust ning enam kui 50 ühtekuuluvuspoliitika fondidest.

Seoses õiglase rohe- ja digipöörde ühise prioriteediga, sealhulgas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaeesmärkidega, sisaldab kava ulatuslikku loetelu meetmetest, mis on rühmitatud selliste poliitikasuundade alla nagu üleminek ringmajandusele, haridus ja oskused, investeeringute, transpordi kestlikkuse ja digitaristu edendamine. Kavas sisalduvate reformide ja investeeringute eesmärk on järgida 2024. aastal antud riigipõhiseid soovitusi ringmajandusele ja ressursside kestlikule majandamisele ülemineku edendamise kohta, 2020. ja 2019. aastal antud soovitusi kestliku transpordi kohta, 2024. ja 2023. aastal antud soovitusi investeeringute kohta rohe- ja digioskustesse, 2022., 2020. ja 2019. aastal antud soovitusi digiteenuste ja -taristu kohta, sealhulgas piirkondades, ning 2023., 2022., 2020. ja 2019. aastal antud soovitusi suunata investeeringutega seotud majanduspoliitika teadusuuringutele ja innovatsioonile, et toetada rohe- ja digipööret. Riiklikku energia- ja kliimakavasse on lisatud meetmed rohepöörde prioriteedi toetamiseks investeeringute edendamise, energiatõhususe parandamise ja taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamise kaudu lõpptarbimises.

Seoses sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime ühise prioriteediga, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, sisaldab kava ulatuslikku loetelu meetmetest, mis on rühmitatud mitme poliitikavaldkonna alla, nagu sotsiaalkaitse ja ohutus, tervishoid, haridus ja oskused, tööhõivepoliitika, investeeringute edendamine ja eluasemete kättesaadavus. Kavas sisalduvate reformide ja investeeringute eesmärk on järgida 2024., 2023., 2022., 2020. ja 2019. aastal antud riigipõhiseid soovitusi, et parandada sotsiaalkaitse, sealhulgas pensionide piisavust, tervishoiu kättesaadavust, vastupidavust, taskukohasust ja kvaliteeti, hariduse, eelkõige kutsehariduse ja -õppe kvaliteeti, et pakkuda tööturul vajalikke oskusi; parandada tööturul osalemist, vastavalt 2024., 2019. ja 2020. aastal antud soovitustele; edendada investeeringuid

[11] Vt komisjoni arvamus Läti eelarvekava kohta, 26.11.2024, C(2024) 9060 final.

innovatsiooni ja juurdepääsu rahastamisele vastavalt 2024., 2023., 2022., 2020. ja 2019. aastal antud soovitustele ning suurendada 2019. aastal antud soovituse kohaselt taskukohaste ja sotsiaaleluruumide pakkumist.

Seoses energiajulgeoleku ühise prioriteediga sisaldab kava meetmekogumit, mille eesmärk on vähendada riigi sõltuvust fossiilkütustest, edendada energiatõhusust, võtta kasutusele taastuvaid energiaallikaid ning eelkõige viia lõpule riigi elektrisüsteemi sünkroniseerimine Euroopa mandriosa võrguga, mida toetatakse Euroopa ühendamise rahastust ning taaste- ja vastupidavusrahastust. Need meetmed kuuluvad energia ja energiatõhususe poliitikasuuna alla. Lisaks on kavas sisalduvate reformide ja investeeringute eesmärk täita 2024., 2023., 2022., 2020. aastal antud riigipõhiseid soovitusi vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, tugevdada vastavalt 2022. ja 2019. aastal antud soovitustele energiataristut ja -võrke, parandada vastavalt 2023., 2022., 2019. aastal antud soovitustele energiatõhusust, suurendada vastavalt 2023. ja 2022. aastal välja antud soovitustele varustuskindlust ja jätkata sünkroniseerimist liidu elektrivõrguga.

Seoses kaitsevõime ühise prioriteediga on kavas sätestatud kavatsus töötada välja riiklike relvajõududega seotud meetmekogum, mille peamine eesmärk on võidelda riiki ähvardavate ohtude vastu ja tagada tsiviilelanikkonna kaitse.

Lisaks sisaldab kava muid poliitikameetmeid, mis lähevad kaugemale ELi ühistest prioriteetidest. Maksupoliitika suuna raames on meetmete eesmärk täita 2024., 2023., 2022. ja 2019. aastal antud riigipõhiseid soovitusi laiendada maksubaasi, vähendades madala ja keskmise palgaga töötajate maksukoormust ning parandades maksude tasumist ja nõuete täitmist. Avaliku sektori tõhususe suurendamise poliitikasuuna raames sisaldab kava meetmeid, mille eesmärk on täita 2019. aastal antud riigipõhiseid soovitusi suurendada avaliku sektori vastutust ja tõhusust, näiteks selliste taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvate meetmetega, nagu reformid riigi- ja munitsipaalettevõtete juhtimise parandamiseks ning huvide konfliktide ennetamine. Selleks et järgida 2024. aastal antud riigipõhist soovitust parandada ettevõtluskeskkonda, sisaldab kava reforme bürokraatlike tõkete kindlakstegemiseks ja kõrvaldamiseks, kinnisvaraarenduse halduskoormuse vähendamiseks, pangandussektori turujärelevalveks ning ettevõtete registri ajakohastamiseks taaste- ja vastupidavuskava toel.

Kavas antakse teavet kooskõla ja asjakohasel juhul täiendavuse kohta ühtekuuluvuspoliitika fondide ning Läti taaste- ja vastupidavuskavaga. Kavas viidatakse asjakohaselt taaste- ja vastupidavuskavas ning ühtekuuluvuspoliitika programmis sisalduvatele meetmetele ning erinevatele rahastamisallikatele. Kavas viidatakse ka eri rahastamisallikate piiritlemisele ja vastastikusele täiendavusele.

Kavas on antud ülevaade Läti avaliku sektori investeerimisvajadustest seoses ELi ühiste prioriteetidega. Kogu investeerimisvajadus on ligikaudu 15,5 miljardit eurot ja see hõlmab ajavahemikku 2025–2028. Näideteks investeerimisvajadustest, mille Läti on kindlaks teinud õiglase rohe- ja digipöörde toetamiseks kooskõlas määruses (EL) 2021/1119 sätestatud kliimaeesmärkidega, on Riia ja Liepaja sadamate digitaliseerimine ja moderniseerimine, kestlik transport, hoonete energiatõhusus, elektri- ja soojusenergia tootmine, avaliku halduse digitaliseerimine, vee- ja reoveekäitlus ning kahjustatud ökosüsteemide taastamine nii maismaa- kui ka merepiirkondades, kusjuures investeerimisvajadus kokku on 6,6 miljardit eurot. Seoses sotsiaalse ja majandusliku vastupanuvõime ühise prioriteediga, sealhulgas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, on Läti teinud kindlaks 3,9 miljardi euro suuruse investeerimisvajaduse, näiteks Riia sadamas asuvasse laiaulatuslikku mitmeliigilisse tööstus- ja logistikaparki, millel on Rail Baltica raudteeühendus, investeeringud maanteedesse, kõrghariduse, innovatsiooni, teadusuuringute ja oskuste arendamise toetamisse ning

sotsiaalkaitse piisavuse parandamisse. Seoses energiajulgeoleku ühise prioriteediga on Läti kavas määratletud 2,9 miljardi euro suurune investeerimisvajadus, sealhulgas näiteks avamere tuuleparkide teenindusterminali rajamine Ventspilsi sadamas, investeeringud Liepaja, Salacgriva ja Roja sadamatesse, elektrivõrkude sünkroniseerimine Mandri-Euroopa elektrivõrguga, Inčukalnsi maa-aluse gaasihoidla moderniseerimine ning investeeringud suure võimsusega elektrijaamade salvestuslahendustesse. Kaitsevõime suurendamiseks on Läti kavas määratletud 2,2 miljardi euro suurune investeerimisvajadus, näiteks varjendite taastamiseks ja ehitamiseks, uute katastroofide ohjamiskeskuste rajamiseks ja taristu arendamiseks, et tugevdada siseasjade teenistuste reageerimissuutlikkust, meresõiduohutuse ja kaitsevõime suurendamiseks Riia, Liepaja ja Ventspilsi sadamates, samuti riiklike relvajõudude võetavate meetmete jaoks.

Komisjoni hinnangu kokkuvõte

Üldiselt on komisjon seisukohal, et Läti kava vastab määruse (EL) 2024/1263 nõuetele.

ÜLDINE JÄRELDUS

Nõukogu peaks kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 17 Lätile soovitama kavas esitatud netokulude kava,

SOOVITAB LÄTIL:

1. Tagada, et netokulude kasv ei ületa käesoleva soovituse I lisas kehtestatud maksimummäära.

Lisaks kutsub nõukogu Lätit üles tagama, et viiakse ellu reformid ja investeeringud, millega lahendatakse Euroopa poolaasta raames, eelkõige riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamisi probleeme ja järgitakse liidu ühiseid prioriteete.

I LISA

Netokulude maksimaalne kasvumäär
(aastased ja kumulatiivsed kasvumäärad)
LÄTI

Aasta		2025	2026	2027	2028
Kasvumäär (%)	Aastane	5,9	3,6	3,4	3,3
	Kumulatiivne (*)	15,5	19,7	23,8	27,9

(*) Kumulatiivsed kasvumäärad arvutatakse võrdluses baasaastaga [2023].

Strasbourg,

Nõukogu nimel
eesistuja